

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Mars 1885, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande strömrrensning.

12 § i Lag om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni 1879 innehåller följande:

»Nu vill man för vinnande af odlingsbar mark eller eljest för sin jords odling eller förbättring sänka eller uttappa sjö, upprensa, fördjupa, utvidga eller räta elf, å eller annat vattendrag eller vatten derifrån eljest afleda; kan det ske utan förnärmande af annans rätt öfver vattnet och möter ej heller emot företaget hinder, efter ty i 13 § sägs; då vare om jordegares rätt till sådant företag och skyldighet att deri deltaga lag, som om vattenafledning ur kärr, mosse eller annan dylik vattendränkt mark i 11 § skils.

Om strömrrensning för allmänt behof eller eljest för annat ändamål än här ofvan nämnes gälle hvad särskildt är stadgadt»;

och 18 § i Förordningen om jordegares rätt till vattnet å hans grund den 30 December 1880 innehåller likaledes:

»Angående vattenafledning för jords odling eller förbättring, så ock om strömrrensning eller vattens bortledande för allmänt behof, är särskildt stadgadt.»

Den upprensning af vattendrag, hvarom andra stycket i 12 § af åberopade lag den 20 Juni 1879 handlar, plägar man, till skilnad från det slag deraf, hvarom i samma §:s första stycke lemnats bestämmelser, kalla *den allmänna strömrrensningen*; och för de stadganden, som gälla om denna senare, vill Lag-Utskottet här redogöra. Hufvudstadgandet innefattas i *förordningen, huru sjöar, strömmar och åar öfver allt i riket årligen böra vårdas, till skadeliga vattudämningars afvärjande, af den 20 Februari 1764*, hvari Kongl. Maj:t, på anförda skäl, allmäneligen förordnade och påbjöd, det alle rikets undersåtar skulle vara förbundne att dädanefter årligen, sommartiderna då vattnet vore som mest utfallet, så väl å Kongl. Majts och Kronans som enskilde egor, under vederbörande betjentes vård och tillsyn, upprensa och vid sitt naturliga aflopp vidmakthålla alla större och mindre strömfall, bäckar och åar; dock, som sättet till dessa strömrrensningar vore på särskilda ställen olika, och kostnaden dervid samt repartitionen deraf för den skull måste varieras, så borde det ock på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen ankomma, att länens invånare emellan härutinnan betämja och, efter särskilde förekommande omständigheter, besörja. Angående krigsmanskapets deltagande i dessa strömrrensningar, samt angående grunden för deltagande deri, kungjordes af Krigskollegium den 6 April 1786, att, i anledning af ett förekommet mål, Kongl. Maj:t, enligt skrifvelse af den 17 Februari samma år, förständigat: att som Kongl. förordningen om strömrrensningar af den 20 Februari 1764 deruti vore tydlig, att alla rikets undersåtar borde i strömrrensningar deltaga, såsom ländande till allmänt gagn: så hade Kongl. Maj:t i nåder funnit, att soldaterna, hvilka genom flere författningar vore skyldige göra biträde vid skallgångar och skogseldar, ej heller kunde befrias från strömrrensningar, annorledes, än det året, då de blefve eller varit, antingen på kronoarbeta eller eljest, kommanderade; och skulle det åligga Konungens Befallningshafvande i hvarje län så *jemka detta onus emellan de länets invånare, som hade matlag*, att soldaterna endast hvart tredje eller högst hvartannat år komme att dervid utgöra ett dagsverke, hvartill de alltid, genom Konungens Befallningshafvandes föranstaltande, borde af vederbörande officerare uppådas. I Kongl. skrifvelsen den 6 April 1852 förklarade vidare, på förekommen anledning, Kongl. Maj:t sig hafva funnit ofvan anförda författningar icke kunna annorlunda förstås, än att allt indelt krigsmanskap, både till häst och fot, vore i stadgad ordning förbundet till deltagande i dessa strömrrensningsarbeten, äfvensom vidare den förklaring gafs, att manskapets biträde vid ifrågavarande strömrrensningar i intet fall skulle kunna påfordras under den tid, då de årliga vapen-

öfningarne påginge eller i allmänhet när tjensten lade hinder i vägen för dylikt biträde.

Stadgandet i 1764 års förordning blef, på Rikets Ständers underdåniga anhållan, uttryckligen upplifvadt i *Kongl. kungörelsen angående strömrrensningars verkställande samt strömmars och åars öpne hållande den 28 December 1822*, och förordnades tillika, att strömrrensning af ifrågasvarande beskaffenhet årligen, der den erfordrades, skulle verkställas, i hvilket ändamål Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde, helst genom ingångna öfverenskommelser vederbörande emellan, men i brist deraf genom deras åläggande bereda, att den företoges och utfördes, samt öfver verkställigheten låta hålla allvarsam hand. Konungens Befallningshafvande blefvo yttermera, i cirkuläret af den 9 Februari 1833, anbefalde, bland annat, att till lax- eller strömfiskets befordran vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom för fisket menliga uppgrundingar i vattendragens utlopp måtte blifva på invånarnes bekostnad, antingen i följd af lagligt åliggande eller genom frivillig öfverenskommelse, upprensade, och att derjemte i underdånighet anmäla, huruvida bidrag här till af allmänna medel ansåges lämplige eller af behovet påkallade.

Sådana äro de stadganden, hvilka ännu i dag reglera den allmänna strömrrensningen. Hvad åter angår den upprensning af vattendrag, som är af hufvudsakligen privaträttslig natur, så hafva genom de nya vattenrättslagarne meddelats utförliga bestämmelser angående densamma.

Uti en inom Andra Kammaren afgifven samt till Lag-Utskottet hänvisad motion, N:o 92, har Herr *Jan Eliasson* särskildt fäst uppmärksamhet dels derå, att, ehuru grunden för fördelningen af allmän strömrrensningsskyldighet vore matlag, deltagandet i sådan strömrrensning icke medförde den ringaste rättighet eller förmån för flertalet af dem, som ingen jord egde eller innehade, dels derå, att en långt från vattendraget boende arbetare, hvilkens ekonomiska ställning ofta nog vore ganska klen, enligt nuvarande bestämmelser hade lika stor skyldighet i förevarande afseende som den jordinnehafvare, hvilken hade egor vid vattendraget till betydlig areal, dels ock derå, att föreskrifter saknades om hvad med matlag rätteligen borde förstås. Då sålunda stadgandena angående allmän strömrrensning icke allenast kunde anses föråldrade, utan äfven, efter nutidens uppfattning, obilliga och orättvisa samt ej heller vore tillräckligt tydliga och bestämda, och då lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni 1879, efter motionärens uppfattning, kunde anses lämplig att äfven inrymma stadgande

angående strömmars, åars och bäckars underhållande vid deras naturliga aflopp, samt de i denna lag bestämda grunder, efter hans öfvertygelse, vore rättvisa, har han föreslagit, »att Riksdagen för sin del beslutar, dels upphäfvande af ofvannämnda nu gällande stadganden om strömrrensning, dels ock att andra momentet af 12 § i lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni 1879 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Lag samma vare ock i fråga om rensning af strömmar, åar och bäckar, för bibehållande af deras naturliga aflopp till förekommande af skadliga öfversvämningar.»

Utskottet finner, i likhet med hvad Nya Lagberedningen uttalat i motiven till sitt förslag till vattenrättsförordning med flera dermed sammanhängande författningar, s. 115, gällande bestämmelser om den allmänna strömrrensningen lida af oklarhet och ej vidare kunna anses fullt tidsenliga, samt att detta särskildt gäller om skyldigheten för länens invånare att efter matlag utgöra dagsverken dertill, hvilken skyldighet väl ytterst sällan torde anlitas, men dock ännu kvarstår i lagstiftningen, fastän olämpligheten af en dylik arbetsmetod är uppenbar. Ifrågavarande företag erbjuda onekligen, på sätt Nya Lagberedningen äfven erinrat, en analogi med vägrödningsbesväret, men skulle ock, såsom äfven antydes i 1786 års ofvan anförda kungörelse, kunna likställas med skyldigheten att lemna biträde vid skogselds släckande eller vid skallgång. Den allmänna strömrrensningens karakter torde för öfrigt vara, att den utgör ett *allmänt besvär* samt ej eger gemenskap med de *privaträttsliga* förhållanden emellan strandegare och andre, om hvilka handlas i vattenrättslagarne; och den grund, å hvilken 1764 års författning hvilar, att den allmänna strömrrensningen är en *kommunal-angelägenhet*, torde derföre vara riktig, ehvad man nu anser, att den bör åligga den större kommunen — länet — eller den mindre — häradet eller socknen.

I och för en rättvis omreglering af detta besvär torde emellertid ytterligare utredning erfordras; och får Utskottet följaktligen, med anledning af motionen, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета samt förelägga Riksdagen

förslag till ändrade stadganden angående den s. k.
allmänna strömrensningen.

Stockholm den 2 Mars 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Herr *Berglöf* har begärt få här antecknad, att han icke deltagit
i ärendets behandling inom Utskottet.
